

Engelbrekts förskolor

Tjänsteutlåtande
Dnr: 2014-752-1.2.1.
Sid 1 (39)
2015-02-06

Handläggare
Johanna Wennelin
Telefon: 076-129 31 42

Till
Engelbrekts förskolor

Verksamhetsberättelse VB 2014 för Engelbrekts förskolor

Förslag till beslut

Engelbrekts förskolor

Engelbrekts förskolor
Stockholm
076-129 31 42

johanna.wennelin@stockholm.se

stockholm.se

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys.....	3
Administrativa uppgifter	6
Organisations- och ledningsstruktur.....	7
Brukare/Kunder/Klienter.....	9
Chef- och ledarskap.....	11
Medarbetare.....	11
Värdegrund.....	12
Enhetens uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål	12
1. Stockholm är en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök.....	12
1.2 Invånare i Stockholm är självförsörjande.....	12
1.3 Stockholms livsmiljö är hållbar.....	12
1.6 Stockholmarna är nöjda med kultur- och idrottsmöjligheterna i Stockholm.....	14
1.7 Stockholm upplevs som en trygg, säker och ren stad.....	17
2. Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras.....	18
2.1 Stockholmarna upplever att de erbjuds valfrihet och mångfald.....	18
2.2 Barn och elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden.....	19
2.3 Stockholmarna upplever att de får god service och omsorg.....	33
2.4 Stockholms stad är en attraktiv arbetsgivare med spännande och utmanande arbeten	33
3. Stadens verksamheter är kostnadseffektiva.....	36
3.1 Budgeten är i balans	36
3.2 Alla verksamheter staden finansierar ska vara effektiva	37
Synpunkter och klagomål.....	38
Övrigt.....	39

Sammanfattande analys

Engelbrekts förskolor är en kommunal verksamhet som bedriver fem förskolor för barn från ca ett års ålder tills de börjar förskoleklass. Inom enheten finns även en öppen förskola. Barnen är uppdelade i grupper om yngre respektive äldre barn. Engelbrekts förskolor erbjuder en trygg och stimulerande miljö där varje barn får god omsorg och stöd för lärande och utveckling. Verksamheten hos oss ska präglas av våra gemensamma värdeord glädje, engagemang och omtanke. Inom förskolan arbetar förskollärare och barnskötare samt kökspersonal. Två förskolor har en rytmikpedagog anställd på deltid och i enheten arbetar en förskollärare som pedagogisk inspiratör. Ledningen består sedan mitten av april av en biträdande förskolechef och förskolechef. Stämningen ligger på entreprenad.

Systematiskt kvalitetsarbete

Planering har lagts upp utifrån enhetens årsplan för det systematiska kvalitetsarbetet och vi har följt vårt gemensamma kalendarium. Vår bedömning är att vi erbjuder en verksamhet av hög kvalitet. Vi har valt att dela in nämndmålen i flera mindre åtaganden utifrån läroplanens riktlinjer och skollagen. Syftet har varit att underlätta för alla pedagoger när avdelningarnas arbetsplaner och tertiärrapporter ska skrivas. De "Förväntade resultaten" och "Åtagandet är uppfyllt när" har styrt arbetssätten och följts upp bland annat genom avdelningarnas skriftliga tertiärrapporter, tillsammans med likabehandlingsplanen och avdelningens egen kartläggning. Att ha en gemensam layout på avdelningarnas dokument leder till att det är lättare att fördjupa diskussioner på nätverksmöten, APT och planeringsdagar. Vi lyfter KF:s mål och nämndmålen på APT för att tydliggöra den organisation vi är en del av.

Vi strävar efter att vara tydliga vad det gäller mål, riktlinjer och vad som förväntas av var och en. Det är en ständigt pågående process där årshjul, gemensamma dokument, kalendarier (terminsvis), nätverk och APT är exempel på forum för utvecklingsarbetet. Det är också här vi lägger fokus för att skapa en likvärdig förskola.

Vi har alltid med representanter i förvaltningens olika satsningar. Vi ser att det är av oerhörd stor vikt att syfte, mål och diskussioner med grupperna alltid tydliggörs för både deltagare och ledning.

Medarbetare

Ledningen har träffat varje avdelningen i medarbetarsamtal under hösten och tillsammans analyserat brukarundersökningen, tertiärrapport och kvalitetsindikator. I år utvecklade vi underlaget till avdelningarnas T2:a så att även brukarundersökning och kvalitetsindikatorn blev en del av dokumentet. Det bidrog till att "den röda tråden" har blivit tydligare. Några avdelningar fick vänta på sitt resultat på brukarundersökningen till efter sommaren, då underlaget var felaktigt. Varje förskola har arbetat med brukarundersökningen utifrån "Vad gör vi med resultaten".

Svårigheter att rekrytera förskollärare och erfarna barnskötare fortsätter och det är en tidskrävande process för samtliga berörda.

92% svarade på höstens medarbetarenkäten och visade värdet 87 (86 förra året) på "Ett aktivt medskapandeindex (AMI)" med en markant skillnaden med 79-91 mellan förskolorna. Vi har haft genomgång av resultaten på APT, tyvärr var inte resultaten klara när vi hade medarbetarsamtalen.

Kvalitetsindikator

Det har visat sig att vi, under 2013, förstått kvalitetsindikatorn för pedagogernas bedömning på ett annat sätt, än övriga enheter. Det kan ha resulterat i att vi lagt oss på en för hög nivå och det får beaktas när vi diskuterar resultaten. Vi ser dock inte att det skulle innebära att någon hamnar på nivå 2. Vi har påbörjat arbetet med att få en likvärdig syn på vad varje nivå betyder. Vi upplever det svårtolkat och använde därför i år "Kommentarmaterial till stöd för förskolechef i arbetet" vilket upplevdes som ett bra diskussionematerial.

Förskola och hem

Vår bedömning är att Engelbrekts förskolor erbjuder en god verksamhet och brukarundersökningen visar att vi har förmedlat vårt arbete på ett bra sätt till föräldrarna. Utveckla, höja och säkra kvaliteten inom enheten, är ständigt i fokus. Vi ser månadsbrev som ett viktigt verktyg, för varje avdelning, att förmedla det pedagogiska arbetet till både föräldrar och ledning. Under planeringsdagen i februari lyfte och diskuterade ledning och varje avdelning deras månadsbrev vilket gav positivt resultat. Allt fler avdelningar ser sitt månadsbrev som en del i deras systematiska kvalitetsarbete.

Samverkan med förskoleklass

Ett område, som vi i dagsläget känner en osäkerhet inför, är samarbetet med skolan. Den inte fungerar enligt planen.

Ett temainriktat arbetssätt och pedagogisk dokumentation

Delaktighet är en viktig del i vår verksamhet. Efter önskemål 2013 så fokuserade nätverken på allas delaktighet under våren 2014. Det innebar att under en fyraveckors period hade alla pedagoger på samma avdelning varit på nätverk i pedagogisk dokumentation och temainriktat arbetssätt. Uppföljningen visade att det är ett vinnande koncept, det var lyckat och uppskattat av både pedagoger och ledning. Det blev lättare att driva diskussioner och arbeta vidare på avdelningarna. Hösten lades inte upp på samma sätt eftersom stadsdelen gjorde en satsning på läsombuden. Enhetens pedagogiska inspiratör var med i verksamheten på varje avdelning under några dagar och på en avdelningsplanering. Det har dock visat sig att det hade varit möjligt att behålla våra interna nätverk och 2015 återgår vi till samma upplägg som under vårterminen. Målet är att man ska planera, fänga och lyfta demokratisk värden, likabehandlingsplanen, skapande och andra kulturaktiviteter, matematik, språk och kommunikation, flerspråkighet, miljö och material, fysisk rörelse, samverkan med föräldrar, naturvetenskap och teknik i det temainriktade arbetet. De avdelningar som har fångat detta arbetssätt känner en stor arbetsglädje. Det finns frågeställningar kring hur man ska lägga upp arbetet med barnens pärmar och det temainriktade arbetssättet/projektarbetet. Den diskussionen fortsätter under 2015.

Normer och värden

Tidigare har alla avdelningar gjort sin egna kartläggning, som sedan har bifogats till förskolans likabehandlingsplan/plan mot kränkande behandling. Nytt för i år är att vi arbetade utifrån "Vad gör vi med resultatet" för att tillsammans ta fram gemensamma fokusområden på varje förskola. Syftet är att skapa ett gemensamt förhållningssätt och underlätta den kontinuerliga utvärderingen av likabehandlingsplanen där hela förskolan arbetar mot samma mål.

Arbetet med barnkonventionen har kommit igång i samtliga femårsgrupper. Arbetet ska vidareutvecklas 2015.

Kvalitetsgarantier

Brucarundersökning och avdelningarnas egna tertialrapporter visar att vi är på mycket god väg att leva upp till våra åtaganden och förväntade resultat.

Vi ger information till föräldrar som ansöker om förskola. Visningar och svar på mail och telefon har fungerat bra. Vi har lagt ut datum för höstens visningar och även information om hur och när man ställer sig i kö, samt vart man vänder sig om man har frågor om kön p.g.a. att många av samtalen handlar om det. Denna information mailas även ut i ett dokument om våra visningar till intresserade föräldrar.

Varje barn erbjuds en pedagogisk miljö som bidrar till barns förmåga, lust och vilja att lära och utvecklas. Den pedagogiska miljön har diskuterats på nätverksmöten och på APT. Våra fokusområden har varit att utveckla vårt material för skapande och våra gårdar. Det är även en del i kvalitetsindikatorns "Pedagogisk miljö och material" och "Skapande verksamhet och olika uttrycksformer". En av enhetens förskolor har gjort en omorganisation för att utnyttja lokalerna bättre vilket innebär man arbetar med förskolans alla barn i mindre projekt-/temagrupper.

Föräldrar informeras om förskolans mål och arbetssätt. Alla förskolor har haft två förskoleråd under året och protokoll har skickats till samtliga föräldrar. Några avdelningar har haft föräldramöte även under våren. Samtliga förskolor har i augusti haft informationsmöte för nya föräldrar. Ledning och personal har diskuterat månadsbrevens upplägg utifrån mål och arbetssätt. Ledning har presenterat sig på höstens alla föräldramöte.

Med våra arbetsformer och förhållningsätt medverkar vi till att varje barn utvecklar förståelse för demokratiska värden. Detta åtagande är alltid i fokus i vår verksamheten. Vi ska lyfta barns egnt inflytande ytterligare under hösten. Vi ska börja med att titta på matsituationens olikheter på avdelning. Vi fortsätter att arbeta med former för interkulturella förhållningssättet.

Utvecklingsområden på enhetsnivå utifrån kvalitetsredovisningen 2013

- *Satsningen på pedagogisk dokumentation och temainriktat arbetssätt kommer att fortsätta under vårterminen.* Ett arbetssätt som behöver ständig utveckling och handledning. Enhetens pedagogiska inspiratör är numera en del av ledningen.
- *Återuppta enhetens vilande styrgrupp.* Styrgruppen har haft kontinuerliga möten under året med enhetens utveckling i fokus.
- *Önskemål har kommit från föräldrar att få en webbaserad enkät om förskolans arbete med likabehandling/plan mot kränkande behandling. Det ska vi undersöka. Hittills har den kommit i pappersformat.* Fungerar ej på grund av tid och/eller kostnad.
- *Vi ska diskutera avdelningarnas månadsbrev på ett APT för att säkerställa ett likvärdigt innehåll med det pedagogiska arbetet i fokus.* Har genomförts med lyckat resultat.
- *Vi ska analysera brukarundersökningens resultat tillsammans med avdelningarna i ett tidigare skede.* Genomfördes under höstens medarbetarsamtal i grupp
- *Vi ska sträva mot att ge analysen av kvalitetsindikatorn lika mycket värde som brukarundersökningen.* Genomfördes under höstens medarbetarsamtal i grupp

- *Säkerställa att alla avdelningar gör en kartläggning (och handlingsplan vid behov) för enhetens flerspråkiga barn. Lyftes på planeringsdagen.*
- *Implementera det systematiska Bibass-arbetet. Pågår*
- *Utveckla hur vi kommunicerar brukarundersökningens begrepp "fysisk aktivitet" till föräldrar. Har kommunicerats genom dokumentation på avdelningar och i månadsbrev. Höjningen blev 10 % från 83% till 93 %.*
- *Minska svaren "vet-ej" i Brukarundersökningen. Ej analyserats*
- *Samarbetet med förskoleklassen ska stärkas genom handlingsplan förskola/skola 2014/2015. Samarbetet med skolorna har inte fungerat optimalt.*
- *Göra barnen i 5-årsgruppen mer delaktiga i arbetet med likabehandlingsplanen/plan mot kränkande behandling. Det har fungerat mycket bra, bl.a. genom arbete med barnkonventionen.*
- *Ta del av andra avdelningars sätt att genomföra föräldramöten i syfte att få nya idéer. Diskussioner fördes på avdelningsansvariga planeringdag/nätverksmöte.*

Utvecklingsområden på enhetsnivå 2015

Analysera medarbetarenkätens resultat som skiljde sig markant mellan vissa förskolor.

Vara observant för kommande brukarundersökningens resultat vad det gäller eventuella skillnader mellan pojkars och flickors föräldrars resultat.

En förskollärare/platsansvarig i enheten har gjort en sammanställning med appar till iPaden utifrån Läroplanens strävansmål och enhetens åtaganden. Sammanställningen har mailas ut till samtliga pedagoger i enheten. Förskolläraren och enhetens pedagogiska inspiratör har varit på en föreläsning om iPad som dokumentationsverktyg. De har tillsammans förberett och haft ett nätverk utifrån föreläsningen och presentationen av appar. Nätverket blev mycket uppskattad och vi ska planera in fler till nätverk med samma innehåll 2015. Erfarenheten av att arbetet med iPad och powerpoint på dator varierar stort och det är något vi behöver fånga upp. Vi planerar att göra grupper där pedagogerna ligger på samma erfarenhetsnivå då vi har nätverk kring IKT.

"Vi bör tillföra mer stimulerande, varierande och utmanande material i vår utomhusmiljö". Detta har varit en återkommande mening i våra rapporter men det har ännu inte prioriterats. Det måste göras under 2015.

Barnkonventionen och det systematiska arbetet med likabehandlingsplan/plan mot kränkande behandling ska tydliggöras under 2015.

Vi måste fördjupa arbetet och tydliggöra vad som är en godkänd nivå för enhetens 3 barn (1%) som har annat modersmål än svenska och 75 barn (25,3%) som har fler modersmål varav ett är svenska. Svårigheten ligger i att tyda uppdraget i hur vi ska stärka de barn som har flytande svenska och annat modersmål.

Arbeta vidare med innehållet i avdelningarna månadsbrev.

Hjälpa varandra att komma vidare och utveckla vårt dokumentationsarbete.

Administrativa uppgifter

Verksamhetens namn: Engelbrekts förskolor

Verksamhetens chef: Johanna Wennelin,

Telefon: 076-129 31 42 **Mail:** johanna.wennelin@stockholm.se

Enhetens förskolor

Engelbrekts förskolor är en kommunal förskoleenhet inom Östermalms stadsdelsförvaltning. Villagatan och Ruddammen, finns i fristående kulturmärkta fastigheter, övriga tre i flerbostadshus. Alla förskolor har tillgång till gårdar för utevistelse och gårdarna varierar i storlek.

Villagatans förskola: sju avdelningar, 076-129 31 42 (kontor)

Villagatans Öppna förskola: 08 21 58 92, "Öppna förskolan" vänder sig till barn som inte är inskrivna i förskolan, barnens föräldrar eller annan vuxen följer med dem.

Ruddammens förskola: fyra avdelningar, 08 673 27 30 (kontor)

Lärkstadens förskola: tre avdelningar, 08 24 07 84 (kontor)

Bigarrågårdens förskola: två avdelningar, 08 15 26 30

Körsbärets förskola: två avdelningar, 08 15 57 11

Antal anställda 15 oktober 2014 var 77 personer

- 39,5% (30) av de anställda är förskollärare
- 54% (42) av de anställda är barnskötare,
- 13 % (10 st) är anställda som verksamhetsstöd fördelat på 8 heltidstjänster.
- 24.5 % (19 st) av enhetens pedagoger är flerspråkiga
- Två av enhetens förskolor har en gemensam rytmikpedagog anställd
- 3 kockar, 2 ekonomibiträden
- 1 förskolechef, 1 biträdande förskolechefer, 1 pedagogisk ledare
- Förskolornas städning sköts av entreprenadföretag.

Organisations- och ledningsstruktur

Ledning: förskolechef samt två biträdande förskolechefer

Enhetens styrgrupp: En platsansvarig förskollärare på varje förskola (Villagatan har två) tillsammans med ledningen.

En avdelningsansvarig förskollärare på varje avdelning

Enheten/förskolorna har ombud för brandsäkerhet, kultur, miljö, hälsa, IT och under året har vi också haft läsombud.

Möten/Nätverk/Arbetsgrupper inom enheten:

Ledningsmöte: En för-/eftermiddag i veckan

Avdelningsreflektion/planering, 1,5 timme i veckan

Veckomöte: Avdelningsansvariga under ledning av platsansvarig förskollärare eller chef

Nätverk: Pedagoger från varje förskola/avdelning medverkar. Fokus ligger på pedagogiskt utvecklingsarbete och leds av chef/pedagogisk ledare/förskollärare med särskilt uppdrag.

Arbetsplatsträff en gång i månaden med dagordning som alltid innehåller pedagogiskt tema

Styrgrupp: Gemensamma frågor för enheten diskuteras utifrån likvärdighet och utveckling. Ca var 6e vecka.

Planeringsdagar två dagar per termin. Fortbildning , övergripande planering eller avdelningsplanering.

Möten för avdelningsansvariga förskollärare. Vid varje höstterminsstart och någon gång varje termin, leds av ledning

Samverkansgrupp, representanter för de fackliga organisationerna och chefer, 6 ggr/år

Kockmöte ,en gång per termin, leds av chef

Informationsmöte för nyanställda. En gång per termin

Resursanvändning

Varje avdelning har dator och iPad och mycket information från ledningen kommer via mail. Varje förskola har en projektor som används på APT, nätverk, föräldramöten och med barnen.

I förra årets såg vi en utmaning i att hålla fortsatt samma goda standard i verksamheten som tidigare år. Vi har lyckats hålla den goda standarden men vi har inte lyckats behålla den goda ekonomin.

"En hög nivå" innebär bland annat:

- intern och extern fortbildning
- god vikarietäckning vid ordinarie personals frånvaro.
- personalförstärkning där ordinarie personal på avdelningen/huset inte har varit tillräckligt för att anpassa verksamheten till alla barn i förskolan. (BIBASS)
- förnyelse av inventarier och material, teknik och lokalunderhåll.

Pedagogerna är den främsta resursen och satsningar i form av gemensam fortbildning och verksamhetsutveckling ser vi som en god investering och en förutsättning för en bedriva en bra verksamhet. Med gemensamma dokument för uppdraget och alla medarbetare deltagande vid framtagande av dessa, kvalitetssäkrar vi en likvärdighet inom enheten

Det pedagogiskt utvecklingsarbete på enhetens samtliga avdelningar har utvecklats vidare vad gäller pedagogisk dokumentation och temainriktat arbetssätt

En brännugn för lerarbeten finns på en av förskolorna och kan används av alla.

Enhetsen har bra lokaler för sin verksamhet, nära till bra utemiljöer samt lätt att ta sig till stadens olika kulturutbud.

Inom enheten drivs också en öppen förskola med mycket hög besöksfrekvens.

Systematiskt kvalitetsarbete

Förskolan styrs av skollag och läroplan och vi arbetar aktivt utifrån enhetens årshjul för att säkerställa en likvärdig förskola för alla barn.

Varje arbetslag:

- gör en arbetsplan utifrån årets VP
- diskuterar arbetet och skriver tertialrapporter
- gör en kartläggning utifrån förskolans Likabehandlingsplan/plan mot kränkande behandling.
- följer upp kartläggningen och reviderar den vid behov
- analyserar brukarundersökningens resultat tillsammans med ledningen
- analyserar arbetet utifrån Stockholms stads kvalitetsindikator för förskola med ledningen

Brukare/Kunder/Klienter

Hur vi skapar och förstärker en kultur där brukarna är i centrum

- Brukarna inbjuds till olika former av delaktighet i förskolans verksamhet (verksamhetsnära frågor eller frågor i ett större perspektiv)
- Vi vill göra förskolans verksamhet tillgänglig för föräldrar genom muntlig information, möten, dagliga samtal och skriftlig information.
- Ett positivt och professionellt bemötande
- En kultur där våra brukare känner sig välkomna att ställa frågor och ha synpunkter.

Hur vi gör våra brukare delaktiga i utvecklingen av verksamheten

Inskolning

- Engelbrekts förskolor har ett material för information till nya föräldrar.
- Vid höstterminens början har vi ett informationsmöte där enheten och verksamheten presenteras
- Det "Systematiska kvalitetsårshjulet", enhetens interna årshjul gällande det systematiska arbetet presenteras
- Vikten av en öppen dialog mellan föräldrar och pedagoger poängteras.
- Våra nya föräldrar får en mapp innehållande ett gediget informationsmaterial
- Individuell inskolning efter samråd med varje förälder.
- Uppföljningsmöte efter inskolningen
- Barnens pärm, där den pedagogiska dokumentationen och övrig dokumentation över barnets förskoletid samlas.

Föräldramöte

- Varje avdelning inbjuder till föräldramöte under september. Föräldrar ges möjlighet att påverka och lämna synpunkter på verksamheten.

Likabehandlingsplan

- I vårt arbete med likabehandlingsplan/plan mot kränkande behandling ges föräldrar möjlighet av svara på en enkät i samband med att vi reviderar planerna.

Förskoleråd

- Minst en gång /termin, leds av förskolechefen
- Föräldrarepresentant från varje avdelning och en avdelningsansvarig pedagog deltar
- Föregås av inbjudan tillsammans med dagordning
- Föräldrarepresentanterna samlar in frågor från övriga föräldrar och mailar till förskolechefen,
- Information om övergripande verksamhetsfrågor
- Föräldrarna har möjlighet att ge synpunkter.
- På höstterminen presenterar vi resultatet från vårens brukarundersökning.

Månadsbrev

- Varje avdelning skriver månadsbrev till föräldrarna.
- Brevet blickar tillbaka på föregående månads pedagogiska arbete och presenterar vad som kommer att hända i verksamheten kommande månad.

Arbetsplaner

- Alla avdelningar har en arbetsplan
- Ett pedagogiskt verktyg där åtagande, förväntat resultat och arbetsätt beskrivs
- Planen finns tillgänglig för alla föräldrar på respektive avdelning.

Exempel på hur brukarnas synpunkter tas till vara och påverkar utvecklingen av verksamheten

- Synpunkter från föräldrar kommer ofta fram i den dagliga kontakten med pedagogerna på avdelningen.
- Frågor av lite större dignitet tas upp på följande veckomöte/APT
- Frågor på telefon och mail till förskolechef/biträdande förskolechef besvaras snarast.

Utvecklingssamtal

Erbjuds alla föräldrar minst en gång per läsår och är ett forum där barnets utveckling och lärande är i fokus. Utvecklingssamtalen är ett tillfälle där föräldrar ges möjlighet till inflytande.

Föräldraaktiviteter

Under året förekommer många olika tillfällen till lättsamma möten, där föräldrar kan ge synpunkter och samtala med andra föräldrar och pedagoger.

- Exempel på möten är Drop-in kaffe, gemensam frukost på avdelningen, våffelkalas, Lucia-firande och sommaravslutning.

Brukarundersökningar

- Ledningsgruppen, det vill säga förskolechef, en biträdande och pedagogisk ledare, träffar alla pedagoger avdelningsvis för att diskutera och reflektera kring avdelningens resultat
- Dessa samtal leder ofta till konkreta förbättringar och utvecklingsområden.
- Vi presenterar undersökningen för föräldrar på föräldramöten
- Synpunkter från föräldrar tas tillvara och används i förbättringsarbete.
- På förskoleråden presenteras också hela enhetens och varje förskolas resultat.

Chef- och ledarskap

Ledarskapsidé och hur den blir känd och förankrad i organisationen

Verksamheten leds av chef i nära samarbetet med biträdande chef, pedagogisk ledare samt med platsansvariga förskollärare på varje förskola. Ambitionen är att leda enheten på ett förtroendegivande och förtroendeskapande sätt. Medarbetarna görs delaktiga och känner ansvar för förskolans uppdrag och organisation. Varje individ kan göra skillnad och medarbetarna ges goda förutsättningar att göra ett gott arbete genom sitt intresse, engagemang, positivt förhållningssätt, ärlighet och tillit.

I kommunikationen med varandra skapar vi möjligheten att tillsammans diskutera, och implementera nya tankar och arbetssätt. Vi har en medveten mötesstruktur för att ge möjlighet till dialog och utveckla verksamheten i enlighet med vårt uppdrag. Årliga planeringsdagar, arbetsplatsträffar, platsmöten, interna och externa nätverk är exempel på mötesformer.

Medarbetare

En framgångsrik verksamhet kräver engagerade och professionella medarbetare, detta säkerställer vi genom:

- Kompetensinventering
- Fortbildning
- Medarbetarsamtal
- Delaktighet vid framtagning av alla förskolans dokument
- Många forum för möten
- Ansvarsområden
- Systematiskt kvalitetsarbete
- Informationsmapp för nyanställda
- God planering av verksamhetsåret
- Uppföljning av resultat enskilt, avdelningsvis och i större grupp

Resultaten av medarbetarundersökningen har hittills visat hög trivsel och tydliga mål i verksamheten. Medarbetarna känner delaktighet och möjlighet att påverka, dock efterfrågas ytterligare återkoppling och uppföljning av arbetsinsatser.

Värdegrund

Enhetens uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. Stockholm är en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Invånare i Stockholm är självförsörjande

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Antal praktikplatser som kan tillhandahållas för de aspiranter som Jobbtorg Stockholm kan matcha		0 st		1600 st	VB 2014

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholms livsmiljö är hållbar

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel ekologiska livsmedel i stadens egna verksamheter		32,64 %	25 %	20 %	VB 2014
 Mängden matavfall som stadens verksamheter sorterar ut för biologisk behandling	77,8 %	80 %	75 %	45%	2014

Nämndmål:

En hållbar livsmiljö värnas och utvecklas på Östermalm

Beskrivning

Förvaltningen bidrar till en hållbar livsmiljö genom att minska miljöpåverkan från sina egna verksamheter och verka för att stadsmiljön utvecklas på ett hållbart sätt. Stadens miljöprogram ger vägledning.

Förväntat resultat

Minskad negativ miljöpåverkan, ökad klimatanpassning och fler grönskande utomhusmiljöer.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
-----------	------------------	--------------------------	--------	-------------	--------

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel anställda som går eller cyklar till arbetet	38,46 %	32,31 %	30 %		2014

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Enheterna ska gå igenom miljöplanen och rapportera avvikelser i tertialrapporter och verksamhetsberättelse	2013-01-01	2014-12-31	

Åtagande:

Förskolan vidtar i sitt arbete åtgärder som främjar barnens miljömedvetenhet

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla barn inom enheten använder återvinningsmaterial i sitt skapande

Vi gör barnen medvetna om vikten av att stänga vattenkranen och släcka lampor

Alla barn är delaktiga i arbetet kring återvinning av papper, glas, plast och metall

Alla barn på de förskolor där matsortering sker är delaktiga i hanteringen och har efter mognad insikt i vad det innebär

Trasiga plastpennor tas tillvara via Pennbrigaden

Barnen plockar upp skräp efter sig och lär sig med stigande ålder att måna om djur, skog och mark

Åtagandet är uppfyllt när:

Vi hör och ser att barnen i lek och samtal använder sin kunskap om vikten att värna om livsmiljön.

Analys

Avdelningarnas interna tertialrapporter visar att alla arbetar utifrån de förväntade resultaten och åtagandet är uppfyllt. I skalan 1-6 har 83 % av avdelningarna lagt sig mellan 4-6 vad det gäller åtagande *Barnen har i lek och samtal använt sin kunskap om vikten att värna om livsmiljön.*

Till nästa års VP ska vi ändra om formuleringen under "Åtagandet är uppfyllt när" så att barnens handlingar i vardagen uppmärksammas mer. Exempel på det är att man ser att barnen kastar papper i pappersinsamlingen.

Återvinningsmaterial är en naturlig del i skapandet. Vi kan utveckla vårt skapande genom att sprida goda exempel i enheten och ge återvinningsmaterial ännu större plats.

Arbetet med att prata/påminna om vikten att stänga av vattenkranar och släcka lampor sker i det vardagliga samtalet.

Alla förskolor har en återvinningsstation och barnen turas om att gå till kommunens återvinningsstationer. Enhetens arbete med att spara alla trasiga plastpennor till Pennbrigaden har fortsatt. Pengarna går till SOS-barnbyar.

Skräpplockardagar har genomförts och städdagar av gården. Barnen har tagit arbetet på stort allvar och några föräldrar blev inspirerade av att ta idén till sina arbeten. De minsta barnen talar mycket om att nu kommer sopbilen och hämtar skräp. Flera av enhetens förskolor utnyttjade hela veckan till att uppmärksamma miljöfrämjande åtgärder efter förslag från enhetens miljögrupp.

Genom regelbundna besök i skogen har barnen blivit medvetna hur man agerar i naturen vilket pedagogerna har observera. I skogen talar man om vikten av att värna en ren miljö och att inte lämna skräp kvar. Man talar också om djur och växter i naturen.

I tre av förskolorna samlas matavfall till biogas, som bl.a. driver stadens bussar. Dock ska pedagogerna bli bättre att göra barnen medvetna om vart matavfallet går.

Både barn och pedagoger är medvetna om vikten av att släcka lampor och spara på vatten.

Pedagogerna strävar efter att utveckla sitt arbete med att medvetandegöra barnen i miljöfrågor genom drama, litteratur, spel som miljömemo/lotta och vid rutinsituationer.

Miljögruppens arbete

Enhetens miljögrupp, med en representant från varje förskola, har under vårens interna nätverk uppdaterat sig på stadsdelens hållbarhetsprofil för förskoleverksamhet. Miljögruppen tog också del av och diskuterade Naturskyddsföreningens rapport "Giftfria barn leka bäst" och "13 punkter som giftbantar förskolan". Det redovisades på APT på våren.

Förskolornas miljöansvariga och ledning var på en halvdagsutbildning under hösten som anordnades av "Värdskapet AB". Utbildningen uppskattades av alla och vi fick insikt om att vår enhet ligger väl framme när det gäller miljötank och miljöarbete med barnen. Vi har förmedlat delar av utbildningen till all personal på APT under hösten. På det efterföljande miljömötet i enheten, diskuterade vi våra nya kunskaper och inventerade vad vi redan arbetar med. Vi kommer fortsättningsvis att bedriva miljöarbetet som tidigare i avvaktan på de riktlinjer stadsdelen kommer att presentera 2015.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Stockholmarna är nöjda med kultur- och idrottsmöjligheterna i Stockholm

Nämndmål:

Invånare på Östermalm upplever en varierad och tillgänglig kultur och fritid

Beskrivning

Boende med heldygnsomsorg, deltagare i dagliga verksamheter och besökare i öppna träfflokaler samt barn i kommunal förskoleverksamhet ska få tillgång till stadens kulturutbud genom förvaltningens försorg.

Förväntat resultat

Äldre, ungdomar och barn i stadsdelen kommer att uppleva ett tillgängligt och innehållsrikt kulturutbud. Alla som förvaltningens verksamheter riktar sig till är nöjda med sina kulturupplevelser.

Åtagande:

Varje barn erbjuds rika möjligheter till ett varierande kulturutbud FÖR, AV och MED barn

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla barn inom enheten upplever olika utbud av professionella kulturupplevelser

Kulturaktiviteter/studiebesök kopplas i största mån till tema-/projektarbete

Alla barn inom enheten ges möjlighet till eget kulturskapande

Alla barn har tillsammans med vuxna fått möjlighet att delta i traditionella lekar/spel och traditioner

IKT (Informations och kommunikations-teknologi) används

Åtagandet är uppfyllt då vi ser att:

Barnen använder sina erfarenheter från kulturupplevelser spontant i lek och skapande.

Analys

Resultatet från brukarundersökningen 2014 visar att :

78 % av enhetens föräldrar är nöjda med hur förskolan ger barnen möjlighet att ta del av stadens kulturutbud (85 % 2013).

92% av enhetens föräldrar anser att barnen uppmuntras till att själv få skapa och uttrycka sig med musik, dans, sång, rytmik, rörelse (90 % 2013)

Avdelningarnas interna tertialrapporter visar att alla arbetar utifrån de förväntade resultaten och åtagandet är uppfyllt. I skalan 1-6 har 89 % av avdelningarna lagt sig mellan 4-6 vad det gäller åtagandet *Barnen använder sina erfarenheter från kulturupplevelser spontant i lek och skapande.*

Kultur FÖR barn - De öronmärkta kulturpengar har varit mycket uppskattade av pedagogerna. Enheten har ett temainriktat arbetssätt där "kultur" ingått både i skapande och genom kulturaktiviteter/studiebesök. Man har diskuterat syftet med besök på museer i förhållande till projektet med barnen. Dessa besök har lett till kulturskapande i projektarbetet. Många barn har erbjudits någon form av kulturaktiviteter och/eller studiebesök till museum eller teatrar. Majoriteten av barnen har erbjudits någon form av kulturaktivitet genom besök till förskolan av till exempel sagotant, föreställningar eller andra externa kulturutövare. Besök på biblioteket är även en stor tillgång i det temainriktade arbetet. Detta uppfattas kanske inte som en del av stadens kulturutbud av alla.

Några avdelningar som inte gått iväg på teater m.m. uppger att barngruppen vt14 var för små, men de kommer att satsa på kultur under ht14 om verksamheten tillåter. Annars bjuder vi in kulturutövare till förskolan från stadens utbud. En förskolas småbarnsavdelningar bjöd in kulturutövare till sommarfesten tillsammans med föräldrarna.

Kultur AV och MED barn - Vi har använt olika material i vårt skapande och materialet finns i barnens nivå så långt det är möjligt. Att skapa är ett återkommande inslag på förskolorna och vi för diskussioner och reflekterar hur man presenterar material samt vad det vi erbjuder

betyder för barnens egna skapande. Rytmik, "röris" och dans är också vanliga inslag i verksamheterna.

Två av enhetens förskolor har en rytmikpedagog anställd på deltid. Hennes arbete är mycket uppskattat och berikar barnens kulturupplevelser genom sång, musik och dans. Hon är även med och planerar och driver förskolornas sommaravslutning och Lucia. Önskemål om att få tillgång till hennes profession finns på övriga tre förskolor.

Andra exempel är gemensamma sångsamlingar på förskolorna. Det är alltid uppskattat när en pedagog spelar instrument. Några avdelningar använder teckenstöd till sånger. En av förskolorna har fått ett piano för barnen att spela på. En avdelning på övriga förskolorna hade under våren en pedagog med musiklektörutbildning anställd två dagar i veckan. Det berikade hela förskolan med sång och rytmik.

En förskolas äldre barn har besökt ett äldreboende och barnen sjöng då välkända gamla låtar för de äldre. Till Lucia brukar de besöka dem igen. Förskolan erbjöd sig att sjunga på Lucia även i år men det passade inte.

Vi har sett barn använda sin erfarenhet från kulturupplevelser genom att bland annat göra egna flanosagor och spela upp dem för varandra.

Enhetens kulturombud

Varje förskola har ett kulturombud. Tre av enhetens kulturombud har deltagit i det centrala nätverket, där man bl.a. gått igenom Kultur i ögonhöjd 2014-2016. Information från de centrala kulturmötena sprids i enhetens egna kulturnätverk och på Apt. Man har träffat bibliotekarierna från Östermalms bibliotek inför höstens stora lässatsning samt gjort studiebesök på två förskolor på Östermalm. Det ena studiebesöket hade kulturombudet på Villagatan bjudit in till. Danspilotintroduktionen i april var mycket uppskattad men det är svårt att förmedla dansen.

Analys

Föräldrarnas nöjdhet med hur förskolan ger deras barn möjlighet att ta del av stadens kulturutbud har sjunkit med 7%. Vi har antingen inte nått fram till föräldrar med hur vi arbetar med Stockholm stads kultur eller så är frågeställningen svårtolkad. Vi har arbetat med begreppet kultur under hösten 2014 på samma sätt som vi gjorde med "fysisk aktivitet" under 2013. Det vill säga använda begreppet "Stockholm stads kultur" i samtal, informera, förklara och visa vårt arbete med kultur på dokumentationsväggar och månadsbrev. Några föräldrar lyfte att det kan vara en reaktion på att kulturpengen sänkts men det gjorde den 2014 och undersökningens största del är 2013 men det kan vara en anledning. Vi väntar med spänning på resultatet 2015.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Stockholm upplevs som en trygg, säker och ren stad

Nämndmål:

Våld, alkohol- och drogbruk motverkas,

Beskrivning

Stadsdelområdet ska upplevas tryggt av boende, brukare, personal och andra som vistas i området. Det lokala brottsförebyggande rådet verkar för ett tryggt område. Stadens riktlinjer för brottsförebyggande arbete och Stockholms Tobaks, Alkohol- och Narkotikapolitiska program är vägledande. Resultat i trygghetsmätning och Stockholmsenkäten följs upp. Allmänhetens kunskap om nedskräpade och otrygga platser är viktig att ta till vara på när stadsdelens skötselinsatser av parker och parkstråk planeras.

Förväntat resultat

En fortsatt minskning av ungas alkohol- och drogkonsumtion. Boende och besökare på Östermalm känner sig trygga.

Åtagande:

Barnens närmiljö är trygg och säker

Uppfylls helt

Förväntat resultat

Likabehandlingsplanen/planen mot kränkande behandling ligger till grund för varje avdelnings arbete

Barnens allergier finns väl dokumenterade på varje avdelning

Barnen har deltagit i brandövningar en gång per termin på förskolan

Barnskyddsronder genomförs

Brandsyn genomförs

Fel och brister åtgärdas snabbt

Pärmen "Handlingsplaner" är väl bekant och uppdaterad av alla

Barnolycksfallskurs erbjuds årligen

Åtagandet är uppfyllt när:

Pedagogerna skattar barnens närmiljö högt i tertialrapporterna

Minst 80% av föräldrarna upplever närmiljön som trygg och säker

Vid incidenter finns goda rutiner

RISK-anmälan sker i förekommande fall

Analys

Resultatet från brukarundersökningen 2014 visar att:

97 % av enhetens föräldrar upplever att deras barn känner sig tryggt (94 % 2013).

97 % av enhetens föräldrar upplever att förskolan i sin helhet är trygg och säker (93 %

2013).

Likabehandlingsplanens viktiga betydelse har poängterats vid genomgång med nyanställd personal. Avdelningsansvarig ansvarar för att uppföljning av avdelningens kartläggning sker under terminen. Vårt arbete följer det systematiska kvalitetsårshjulet.

Alla skyddsronder, barn-, brand-, arbetsmiljö och lokaler är genomförda. Fel och brister har rapporterats till ansvarig fastighetsägare för att snabbt kunna åtgärdas.

Fler förskolor fick nedslag av miljöinspektionen och vi måste gå igenom enhetens egenkontroll för att säkerställa att detta inte händer igen. Dokument finns för det vi fått nedslag på, men kunskapen om vart/att de finns, brister. Detta är något vi tar till oss och ser allvarligt på. Arbetet är påbörjat med att åtgärda bristerna.

Enhetens handlingsplaner har diskuterats av avdelningsansvariga i början av höstterminen 2014. Ledning reviderar dokumenten. Underlaget för barnskyddsronder kan utvecklas och diskussion pågår kring detta på Barn och Ungdomsnivå.

Brandövningar på samtliga förskolor genomförs i maj. Tyvärr, inställdes en brandövning på en förskola, då en stor miljöinspektion gjordes och svårigheter med att hitta ny dag i avslutningstider. Höstens inplanerade brandövningar är genomförda.

Avdelningarna har förbättrat och uppdaterat information/handlingsplan om barns allergier med bl.a. bild på barnet.

För att öka säkerheten har grindar satts upp på vissa ställen inomhus.

Två av förskolorna har gårdar med flera grindar och där cirkulerar pedagogerna för att ha uppsikt över grindarna. Dessa gårdar använder många boende som genomgång. Att förebygga incidenter, risker eller olyckor är en viktig del av vårt arbete.

Utflyktsmål har valts efter barngruppen och ev. risker på vägen dit. Diskussioner pågår om säkerhetsstänk gällande västar och alternativ till det. Beslut är fattat att alla barn i enheten ska ha lika västar och dessa är beställda.

KF:s inriktningsmål:

2. Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Stockholmarna upplever att de erbjuds valfrihet och mångfald

Nämndmål:

Invanare på Östermalm erbjuds valfrihet och mångfald

Beskrivning

Förvaltningen verkar för att olika typer av verksamheter och driftsformer inom respektive ansvarsområden blir kända.

Förväntat resultat

Informationen om valfrihet har nått ut och brukarna har gjort aktiva val. Att fler brukare

upplever att de har valfrihet och vet var informationen finns för att kunna göra sina val.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Arbeta systematiskt för att informationen på Jämför service ska vara korrekt, tydlig och uppdaterad	2013-01-01	2014-12-31	

Åtagande:

Vi ger information till föräldrar som ansöker om förskola

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Åtagandet är uppfyllt då:

Föräldrar väljer förskola aktivt

Föräldrar känner sig väl informerade om förskolans verksamhet efter besök

Hemsidan är tydlig och uppdaterad två gånger om året

Analys

Resultatet från brukarundersökningen 2014 visar att 92 % av enhetens föräldrar har haft möjlighet att välja vilken förskola deras barn ska gå på (84% 2013).

Förskolechefen eller biträdande förskolechef har regelbundet visningar av alla förskolor i enheten. Där har föräldrar möjlighet att få svar på sina frågor, titta på lokalen och bilda sig en uppfattning av förskolan och verksamheten. Vi svarar på frågor i telefon och på mail.

Föräldrar träffar även pedagoger på förskolan.

Vår hemsida uppdateras regelbundet. Under hösten kommer visningsdatum att förmedlas på hemsidan samt information om hur kösystemet fungerar, då vi får många frågor om detta. Vi har även ett dokument med enhetens visningar som vi mailar intressenter för att redan där tydliggöra att förskolan är en del av en enhet. Vi är inte lika informativa på JämförService men har de dokument som ska finnas samt länk till enhetens hemsida. Det är hemsidan som föräldrar och arbetssökande har läst då de hör av sig till oss.

Vi bör utveckla ett underlag för visningar för att underlätta och säkerställa att alla föräldrar får likvärdig information.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Barn och elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
■ Andel enheter som genomför systematiskt barnsäkerhetsarbete		100 %	100 %	tas fram av nämnden	2014
■ Andel förskollärare av antal anställda		45 %	45 %	41 %	2014
● Andel nöjda föräldrar	96 %	91 %	85 %	85 %	2014
■ Antal barn per grupp		16,7	16	16	2014

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
		barn/avd.			
  Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)		4,17 st	5	4,9	2014
  Personalens bedömning av "förskolans förmåga att stödja barns lärande och utveckling"	3,48	3,89	3,7	3,7	2014

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden ska i samverkan ta fram konkreta strategier för att säkerställa att andelen legitimerade förskollärare ökar	2014-01-01	2014-12-31	
 Stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden ska säkerställa att handlingsplaner är framtagna för övergången förskola - skola i enlighet med stadens riktlinjer	2014-01-01	2014-12-31	
 Stadsdelsnämnderna ska erbjuda förskolans medarbetare kompetensutveckling och erbjuda medarbetarna pedagogisk grund- eller vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare	2011-01-01	2014-12-31	
 Stadsdelsnämnderna ska i nära samarbete med utbildningsnämnden och kulturnämnden inom projektet Stockholm högläser verka för att litteratur och läsning ska bli en mer naturlig del i barnens utbildning	2014-01-01	2014-12-31	
 Stadsdelsnämnderna ska utveckla arbetet med matematik, naturvetenskap och teknik i förskolan	2014-01-01	2014-12-31	
 Stadsdelsnämnderna ska utveckla arbetet med språkutveckling i förskolan	2014-01-01	2014-12-31	

Nämndmål:

Förskolorna ger varje barn vad de behöver för att inhämta och utveckla kunskaper och värden.

Beskrivning

Lärande och omsorg bildar en helhet. Kunskap anses finnas i olika former där även kreativitet ingår och barn kan lära på olika sätt där även grupplärande bör förekomma. Barnen ses som kompetenta och aktiva i sitt lärande och skapar delvis ny kunskap. Barns tankar och erfarenheter ligger till grund för verksamhetens innehåll.

Förväntat resultat

Det förväntade resultatet stämmer med stadens pedagogiska uppdrag i förskoleprogrammet samt nivå 4 i stadens indikator.

Åtagande:

Varje barn erbjuds aktiviteter där förståelse och intresse för matematik utvecklas

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Matematiska begrepp synliggörs och kopplas i största mån till tema/projekt

Vi erbjuder planerade aktiviteter med matematik i fokus utifrån barnens intressen och erfarenheter

Vi fångar tillfällena att diskutera och utforska matematik i vardagen såväl ute som inne

Vi har material i form av sortering, klassificering, jämförande och till bygg- och konstruktionslek

IKT (Informations och kommunikations-teknologi) har använts

Månadsbrev används för att informera om arbetet kring matematik under året

Barn erbjuds tillfällen att i mindre grupper få diskutera och testa egna teorier

Åtagandet är uppfyllt när:

Vi hör barnen använda matematiska begrepp i lek och utforskande sammanhang

Analys

Resultatet från brukarundersökningen 2014 visar att 91 % av enhetens föräldrar anser att barnen uppmuntras i att utveckla sitt matematiska tänkande (89% 2013)

Avdelningarnas interna tertialrapporter visar att alla arbetar utifrån de förväntade resultaten. I skalan 1-6 har 94% av avdelningarna lagt sig mellan 4-6 vad det gäller åtagandet "*Vi hör barnen använda matematiska begrepp i lek och utforskande sammanhang*". Exempel som tas upp är "knattematte", "matte på burk", "matematik ute", IKT med bra matematiska appar, "mattehylla/hörna, samling, bygg och konstruktionsrum. Matematik lyfts mycket och ofta i vardagliga situationer och några avdelningar lyfter vikten av att sätta på sig "matteglasögonen" med jämna mellanrum. Uppföljningsrapporterna visar att matematik är ett ämne som lätt går att integrera i temaarbetet, i vardagen och i planerade aktiviteter. Vi bör utveckla, de förskolor som har, gårdar genom att tillföra mer stimulerande, varierande och utmanande matematiskt material.

IKT och månadsbrev redovisas gemensamt för samtliga åtaganden under "Analys och bedömning".

Åtagande:

Varje barn erbjuds aktiviteter där förståelse och intresse för naturvetenskap och teknik utvecklas

Uppfylls helt

Förväntat resultat

Barnen kontinuerligt erbjuds tillfällen att utforska naturen med växter, djur och olika naturfenomen.

Vi har experimenterat och studerat kring vardagsfenomen och teknik

IKT (Informations och kommunikations-teknologi) har använts

Information om arbetet med natur och teknik tagits upp i månadsbrev under året

Naturmaterial kompletterar materialet på förskolan.

Verksamheten erbjuder olika tekniker, material och redskap
Barn erbjuds tillfällen att i mindre grupper få diskutera och testa egna teorier
Avdelningens arbete kopplas i största mån till tema/projekt

Åtagandet är uppfyllt när:

Barnen spontant utforskar, frågar och samtalar kring naturvetenskap.
Barnen har egna tankar, funderingar och teorier om teknik i vardagen

Analys

Resultatet från brukarundersökningen 2014 visar att 94% av enhetens föräldrar anser att barnen uppmuntras till att utveckla förståelse för naturvetenskapliga fenomen (89% 2013).

Avdelningarnas interna tertialrapporter visar att alla arbetar utifrån de förväntade resultaten och åtagandet är uppfyllt. I skalan 1-6 har 94% av avdelningarna lagt sig mellan 4-6 vad det gäller åtagandet: *Barnen spontant utforskar, frågar och samtalar kring naturvetenskap* och *Barnen har egna tankar, funderingar och teorier om teknik i vardagen*. Här lyfts arbeten med att följa larvens utveckling till fjäril och vikten av att vara i skogen/naturen där möjligheter och frågor väcks. När man väl fångat vardagstekniken och kommit igång med att experimentera så är det lätt att fortsätta. Många avdelningar lyfter att de vill ta in mer naturmaterial till skapandet och andra aktiviteter. Flera avdelningar har i det temainriktade arbetet jobbat med tex kroppen, luft och vatten och i det naturligt integrerat naturvetenskap och teknik. En avdelning med de yngsta barnen har som exempel arbetat mycket med fågelläten där användes i Paden som hjälpmedel för att lyssna på lätena om och om igen. Denna aktivitet har lätt kunnat förflyttats utomhus. Vi har upptäckt att samarbete mellan avdelningar kunnat förbättrats då många har arbetat med liknande teman. Detta är något som ska fångas upp då vi planerar nätverk.

IKT och månadsbrev redovisas gemensamt för samtliga åtaganden under "Analys och bedömning".

Åtagande:

Varje barn erbjuds aktiviteter där språkutveckling och kommunikation utvecklas

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Vuxna är språkliga förebilder med ett rikt och nyanserat språk
Planerade aktiviteter både i stor och liten grupp kopplas i största mån till tema/projekt
För barn med annat modersmål än svenska görs en kartläggning tillsammans med föräldrar
Arbetsätt och material är anpassat även till de barn som har behov av extra stöd i sin språkliga och kommunikativa utveckling
Vi fångar tillfällen till dialog och kommunikation
Bokstäver och symboler finns synliga
IKT (Informations och kommunikations-teknologi) har använts
Månadsbrev används för att informera om arbetet med språk och kommunikation
Barn erbjuds högläsning dagligen

Åtagandet är uppfyllt när:

Vi hör barnen använda nya ord och begrepp i lek och samtal

Barn efter mognad kan sätta ord på känslor, tankar och upplevelser

Analys

Resultatet från brukarundersökningen 2014 visar att: 93% av enhetens föräldrar anser att barnen uppmuntras i att utveckla sitt språk (88% 2013).

Avdelningarnas interna tertialrapporter visar att alla arbetar utifrån de förväntade resultaten och åtagandet är uppfyllt. I skalan 1-6 har 94% av avdelningarna lagt sig mellan 5-6 vad det gäller *Åtagandet är uppfyllt när: Vi hör barnen använda nya ord och begrepp i lek och samtal. Barn efter mognad kan sätta ord på känslor, tankar och upplevelser*

Avdelningarnas tertialrapporter visar att språk och kommunikation är ett ämne som lätt går att integrera i temaarbetet, fånga i vardagen och i planerade aktiviteter.

Exempel som lyfts är bland annat att språkinriktade appar används på olika sätt vilket gäller språk, uttal och andra språk än svenska. "Bokstavlandet" från UR lyfts som ett bra arbetsmaterial. Pedagogerna på alla avdelningar har hört barnen använda nya ord och begrepp som är kopplade till temaarbetet. Högläsningen har fått mer tid på många avdelningar. Höstens samarbete mellan Östermalms bibliotek och stadsdelsförvaltning där sex läsombud från vår enhet har medverkat har uppskattats mycket. I december ska språkombud och ledning diskutera hur den nya kunskapen kan förmedlas till övriga under vårterminen. Personal var på en föreläsning om högläsning, arrangerad av stadsdelen som inte uppskattades av alla.

I enheten behöver vi fördjupa oss i Stockholm Stads förskoleprogram angående arbetet med flerspråkiga barn. Avdelningarnas tertialrapport 1 och 2 visade att några inte hade gjort en kartläggning tillsammans med föräldrarna. Det gäller barn med annat modersmål än svenska. Vi påminde om uppdraget på planeringsdagen i augusti samt informerat om det på informationsmötet för nya föräldrar i enheten. Vi har fortfarande svårigheter att tolka vad som förväntas av oss i arbets sättet för att barn ska utveckla sitt modersmål.

Vi har fler barn i enheten som behöver teckenstöd och det är inte lätt att hitta pedagoger med teckenkunskaper. TAKK-kursen under hösten har varit mycket uppskattat och det finns önskemål om en fortsättning. Ipaden med teckenappar är ett bra komplement.

IKT och månadsbrev redovisas gemensamt för samtliga åtaganden under "Analys och bedömning".

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Faktaböcker och böcker på andra språk finns tillgängligt på förskolan	2014-01-01	2015-07-31	
Analys			
Vi har förlängt status för att säkerställa att vi det finns faktaböcker på varje avdelning samt att vi har böcker med andra skriftspråk i syfte att bidra till utökad kunskap och insikt.			
 Stimulera flerspråkighet med IKT	2014-01-01	2015-07-31	
Analys			
Vi förlänger statusen för att säkerställa att alla avdelningar använder Ipad/dator mer som en tillgång för att stimulera språkutvecklingen hos flerspråkiga barn			

Åtagande:

Varje barn erbjuds en pedagogisk miljö som bidrar till barns förmåga, lust och vilja att lära och utvecklas

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Den pedagogiska miljön förändras utifrån barngruppens behov

I den pedagogiska miljön synliggörs pågående temaarbete

Alla barn har minst en pedagogisk dokumentation/termin där barnets lärprocesser och lärstrategier belyses

Material och miljö utmanar till utveckling och lärande

Det pedagogiska materialet och miljön synliggör vårt arbete utifrån förskolans likabehandlingsplan

Multimedia och informationsteknik kopplas i största mån till tema/projekt

Material finns tillgängligt i barnens nivå

Åtagandet är uppfyllt när:

Den pedagogiska miljön stödjer avdelningens temaarbete

Observationer visar att barnen använder materialet på ett kreativt och utvecklande sätt

Observationer visar att barnen disponerar rummen väl

Analys

Resultatet från brukarundersökningen 2014 visar att 95 % av enhetens föräldrar anser att den pedagogiska miljön uppmuntrar till utveckling och lärande (89 % 2013)

Avdelningarnas interna tertialrapporter visar att alla arbetar utifrån de förväntade resultaten och åtagandet är uppfyllt. I skalan 1-6 har 94% av avdelningarna lagt sig mellan 4-6 vad det gäller åtagandet *Den pedagogiska miljön stödjer avdelningens temaarbete.*

Observationer visar att barnen använder materialet på ett kreativt och utvecklande sätt samt Observationer visar att barnen disponerar rummen väl.

Alla avdelningar har utvecklat sitt arbete med att på ett inspirerande sätt synliggöra sitt temaarbete och övriga arbete. Allt fler avdelningar har hittat arbetsformer för att synliggöra förskolans många strävansmål i det temainriktade arbetssättet och lyfter månadsbrevets vikt i arbetet. Det ser vi som ett resultat av den satsning som görs på pedagogisk dokumentation och temainriktat arbetssätt i enheten bland annat genom väl planerade nätverk. Den pedagogiska miljön blir en naturlig del i diskussionerna och hur den påverkar verksamheten. På planeringsdagen i maj fortsatte arbetet utifrån nätverken med många utmanande och tankeväckande diskussioner. Under hösten har enhetens pedagogiska inspiratör varit ute på varje avdelning under några dagar för att fånga upp och observera avdelningarnas olika arbetssätt. Det gäller även pedagogisk miljö, material samt metod.

Avdelningarna har kommit olika långt i processen vilket är helt naturligt. Ledningen har beslutat att fortsätta satsa på nätverken 2015 då det ger mycket inspiration och leder till utveckling i en positiv anda.

Många pedagoger finner arbetsglädjen med att arbeta och dokumentera temaarbetet samt det

enskilda barnets pedagogiska dokumentation. Känslan av att inte veta vad som ska dokumenteras finns fortfarande hos många. Det gäller även att hitta tiden för reflektion och dokumentation.

Vi behöver se över våra avdelningar och diskutera vilket material alla avdelningar ska erbjuda så att det skapas samma möjligheter för alla barn oberoende avdelningsplacering. Många av enhetens avdelningar behöver utveckla en tillåtande skapandehörna med återvinnings- och naturmaterial, tillsammans med annat material som väcker den kreativa lusten. Vi måste hjälpa och inspirera varandra i detta arbete. Detta arbete är påbörjat under hösten.

Vi beslutade under året att inte göra något studiebesök på förskolan Condoren.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Studiebesök på förskolan Condoren	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Vi valde att avstå från vidare besök.			

Åtagande:

Varje barn ges stöd efter sitt behov

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Varje barn blir medveten om och erfar känslan av att göra framsteg

Vi uppmärksammar barn i behov av särskilt stöd i ett tidigt stadium och har ett nära samarbete med barnets föräldrar

Utvecklingssamtal/inskolningssamtal/uppföljningssamtal utgår från enhetens gemensamma dokument

Förskolans likabehandlingsplan används aktivt i verksamheten

Riktlinjerna i barn och ungdoms folder "Verksamhetsstöd - en gemensam plattform" följs

Handlingsplaner för de barn som beviljats verksamhetsstöd följs upp under våren tillsammans med ledningen

Åtagandet är uppfyllt när:

Varje barn kan följa sin läroprocess i en pedagogisk dokumentation

Arbetet utgår från avdelningens kartläggning i enlighet med likabehandlingsplanen

Arbetet utgår från de eventuella handlingsplaner som finns för enskilda barn

Analys

Resultatet från brukarundersökningen 2014 visar att 95 % av enhetens föräldrar anser att deras barns utveckling och lärande uppmuntras (90 % 2013).

Avdelningarnas interna tertialrapporter visar att alla arbetar utifrån de förväntade resultaten. I skalan 1-6 har 88% av avdelningarna lagt sig mellan 4-6 vad det gäller åtagandet Varje barn kan följa sin läroprocess i en pedagogisk dokumentation.

Åtta nätverk med inriktning på pedagogisk dokumentation har genomförts och samtliga pedagoger i enheten har deltagit på minst ett nätverk. Utvärderingen på det visade att det uppskattats mycket och väckt många funderingar i det fortsatta arbetet.

100 % av avdelningarna har lagt sig mellan 4-6 vad det gäller åtagandet *Arbetet utgår från avdelningens kartläggning i enlighet med likabehandlingsplanen*. Nyanställd personal uppmanas att läsa och diskutera den med kollegor på avdelningen. Vårt fördjupade arbete med likabehandlingsplanen sker under hösten. Tidigare år har alla avdelningar gjort en egen skriftlig kartläggning utifrån sin avdelnings behov. Denna har sedan suttit som ett bifogat dokument till likabehandlingsplanen. I år utvecklade vi arbetet genom att vi arbetade med "Vad gör vi med resultatet" och då med utgångspunkt från varje avdelningens kartläggning. Utifrån det fick vi fram en huvudpunkt som alla ska arbeta med på förskolan under 2015 och som vi tillsammans på förskolan ska följa upp systematiskt under året.

88% av avdelningarna lagt sig mellan 4-6 vad det gäller *Arbetet utgår från de eventuella handlingsplaner som finns för enskilda barn*.

Vi anser oss uppmärksamma barn i behov av särskilt stöd på ett tidigt stadium, och lyfter våra funderingar med föräldrarna. Vi upplever ett mycket gott samarbete med samordnare på Barn och Ungdom. Vi arbetar aktivt med att implementera det systematiska Bibass-arbetet och samarbetar med habilitering, syncentralen, autismcentrum och logoped. För att undvika missförstånd behöver det ibland tydliggöras vad som är förskolans uppdrag.

Specialpedagogens/samordnarens kunskap är av oerhört stor vikt i handledning för pedagoger och förskolechef. Det gäller även i samtal med föräldrar och externa professioner. Under hösten har vi tagit in extern psykologhjälp för att samtala om vår verksamhet på en avdelning. Denna spetskompetensen har varit givande, utvecklat och bekräftat det vår samordnare redan har lyft. Personal från den aktuella avdelningen, samt ytterligare några pedagoger, fick vidare kunskap genom en föreläsning. Upplevelsen är att då vi står inför uppdrag där vi saknar kompetens behöver vi repetition och fortbildning inom området. Detta för att förstå och kunna utveckla vårt arbete.

Utvecklingssamtalen fortgår kontinuerligt, inför skolstart erbjöds alla avslutningssamtal och efter inskolning har vi erbjudit uppföljningssamtal. Samtalen utgår från våra gemensamma inskolnings-, avslutnings- och uppföljningsdokument.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Nätverk utifrån föreläsning	2014-01-01	2015-12-31	
Analys Vi har påbörjat diskussioner och planering med läsobuden i enheten om kommande nätverks innehåll.			

Åtagande:

Vi främjar en god hälsa hos varje barn

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla barn erbjuds en väl avvägd dagsrytm och stressfri miljö

Alla föräldrar informeras om förskolans policy vid sjukdom

Barn och personal är noggranna med handhygien
Alla vuxna är goda förebilder under måltider
Alla barn erbjuds frukt minst en gång om dagen
Minst 24 % av kosten är ekologisk
Varierad och näringsriktig mat lagas från grunden så långt det är möjligt
Fysisk aktivitet erbjuds både utomhus och inomhus

Åtagandet är uppfyllt när:

Alla barn är ute minst en gång om dagen
Alla barn erbjuds rytmik/rörelse minst en gång i veckan
Vi följer Östermalms kostpolicy för förskolor

Analys

Resultatet från brukarundersökningen 2014 visar att:

93% av enhetens föräldrar anser att barnen uppmuntras till fysiska aktiviteter (83%).

91% av enhetens föräldrar anser att barnen tycker maten smakar bra (ny).

93% av enhetens föräldrar anser att barnens förskola serverar en varierad och näringsrik kost (ny).

85 % av enhetens föräldrar anser sig nöjd med den information de får om maten på förskolan (ny).

Vårt arbetssätt ska säkerställa en stressfri miljö bl.a. genom goda rutiner. Diskussioner, kring hur man ska dela upp barngrupperna under dagarna, för att på bästa sätt erbjuda en god omsorg, utveckling och lärande, pågår kontinuerligt. Barnen har dagliga fria och planerade aktiviteter både ute och inomhus. Alla barn är ute minst en gång per dag.

Under uppföljningsarbetet till tertialrapport 1 uppkom diskussion om naturens betydelse och vikten av att utnyttja den. Ur ett hälsoperspektiv är den en fantastisk tillgång till fysiska aktiviteter och fantasifulla lekar.

Efter förra årets brukarundersökning har vi genom dokumentation och månadsbrev förtydligat för föräldrar vad fysisk aktivitet innebär. Arbetet gav resultat genom en höjning med 10 %. Vi behöver fördjupa oss i Östermalms kostpolicy för förskolor. Enhetens kockar har ett eget nätverk, där erfarenheter och tips utbyts. Kosten består av 37% ekologiska livsmedel och minst en lunch i veckan är vegetarisk.

Vi har börjat inventera vårt lekmaterial utifrån Naturskyddsföreningens 13 punkter som "giftbantar" förskolan som bygger på rapporten "Giftfria barn leka bäst".

En diskussion om betydelsen av handtvätt och barns sjukfrånvaro startades på ett föräldraråd utifrån projektet HYFS. Vi ser det som mycket intressant projekt att arbeta med speciellt under januari och februari 2015.

Engelbrekts förskolors hälsovecka som planerades av enhetens hälsocoacher är genomförd. Där avslutades veckan med Engelbrektsloppet för våra blivande skolbarn på förskolans dag den 15 maj. Loppet gick av stapeln på Stockholm stadion och alla barn i enheten kom och hejade på.

Inomhus har barnen bland annat deltagit i rytmik och miniröris.

Till VP 2015 ska vi ändra formuleringen "Alla barn erbjuds en avvägd dagsrytm och stressfri miljö" så att det tydligare framgår att vi ska ha ett förebyggande arbetssätt.

Nämndmål:

Förskolorna samverkar med föräldrar och med skolans förskoleklass.

Beskrivning

Förskolornas arbete med barnen sker i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen. Föräldrarna har möjlighet att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan. Det innebär att:

- Föräldrar har kännedom om vad förskolan gör för att stödja barnens utveckling
- Föräldrar har kännedom om förskolans dokumentation och uppföljning
- Resultatet av förskoleundersökning är vägledande i förskolornas arbete med dokumentation och dialog
- Föräldrar får information om ram öppetiderna samt rätten till annan barnomsorg om förskolan har stängt
- En god samverkan finns mellan förskola och skola

Förväntat resultat

Det förväntade resultatet stämmer med stadens samverkans uppdrag i förskoleprogrammet samt nivå 4 i stadens indikator.

Åtagande:

Föräldrar informeras om förskolans mål och arbetssätt

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Pedagoger ansvarar för ett professionellt samtal/bemötande i den dagliga kontakten
Föräldrar får muntlig och skriftlig information under inskolningen
Föräldrar erbjuds uppföljningssamtal efter inskolning
Föräldrar erbjuds samtal inför byte av avdelning
Föräldrar erbjuds utvecklingssamtal minst en gång per år
Månadsbrevet har fokus på det pedagogiska arbetet
Barnets pärm finns alltid tillgänglig
Föräldramöte erbjuds en gång per år
Föräldrarepresentant och avdelningsansvarig medverkar i förskolerådet en gång per termin

Åtagandet är uppfyllt då:

Brukarundersökningens resultat visar minst 80% nöjda föräldrar

Analys

Resultatet från brukarundersökningen 2014 visar att:

95% av enhetens föräldrar anser att de har fått information om förskolans mål och arbetssätt

(93% 2013).

91% av enhetens föräldrar anser att de känner sig välkommen att ställa frågor och framföra synpunkter på verksamheten (87% 2013)

91% av enhetens föräldrar anser att de har möjlighet till delaktighet och inflytande i verksamheten (ny).

96% av enhetens föräldrar anser att de som helhet är nöjd med barnens förskola. (91% 2013).

96% av enhetens föräldrar anser att de kan rekommendera sina barns förskola (91 % 2013).

91% av enhetens föräldrar anser att deras barns utveckling synliggörs och dokumenteras (88% 2013).

Avdelningarnas interna tertialrapporter visar att alla arbetar utifrån de förväntade resultaten. I skalan 1-6 har 94% av avdelningarna lagt sig mellan 4-6 vad det gäller åtagandena. Vi strävar ständigt efter tydlig kommunikation och känner att vi har lyckats bra.

Alla avdelningar har haft föräldramöte i början av hösten då barngrupperna är nya. Några avdelningar hade även ett extra föräldramöte under vårterminen. Den nya ledningen har då gått runt och presenterat sig på samtliga avdelningar.

Under planeringsdagen i februari gick ledningen runt till avdelningarna för att diskutera månadsbrevens upplägg och innehåll. Vi ser att det pedagogiska arbetet har fått ytterligare fokus i fler av avdelningars månadsbrev.

Utvecklingssamtalens underlag är detsamma som tidigare år och varje avdelning bestämmer själva tidpunkt för samtal. Det finns dock önskemål om att utvärdera och revidera underlagen.

Förskolechef eller biträdande förskolechef har haft informationsmöte för nya föräldrar tillsammans med personalen på småbarnsavdelningar. Föräldrarna har sedan fortsatt till "sin" nya avdelning och personal..

Från och med hösten har alla avdelningar planering en dag i veckan mellan 7.30 - ca 8.50. Tidigare har 8 av 18 avdelningar haft det och det har varit mycket positivt. Pedagogerna får mer tid för barnen efter omfördelningen av planeringstiden och kvällstiderna minimeras. Det blir en förändring för många och vi ska utvärdera det i december. Information har givits på förskoleråd och månadsbrev.

Alla förskolor har haft förskoleråd under våren och under hösten. Här ges information samt tillfälle för diskussioner utifrån frågor som kommit in till föräldrarepresentanterna. Det som kom upp på flera ställen handlade om vår sjukdomspolicy, maten och giftfri förskola.

På förskoleråden har vi lyft att vi inte kommer att ta in professionell fotograf till förskolorna från 2015. Vi har också informerat om att avdelningarna kommer att ta gruppbild själva. Föräldrar kommer att få kopia på fotografiet så att man kan prata om barnens kamrater hemma.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Minska svaren "vet-ej" i Brukarundersökningen	2014-01-01	2014-12-31	
✓ Utveckla Månadsbrevens innehåll.	2014-01-01	2014-03-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Vi har diskuterat överskrifter utifrån läroplan och VP för att säkerställa att vi lyfter olika ämnen för att lyfta vårt arbete.			

Åtagande:

Vi förbereder barnen och har goda former för övergången till förskoleklass

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Åtagandet är uppfyllt då:

Alla föräldrar erbjudits avslutningssamtal inför skolstart

Särskild uppmärksamhet ägnas de barn som behöver särskilt stöd

Undervisningen i 5-årsgrupp utgår från enhetens gemensamma dokument

Samarbetet med skolan fungerar enligt gemensam handlingsplan

Analys

Avdelningarnas interna tertialrapporter visar att samtliga avdelningar med äldre barn är mycket nöjda med arbetet med 5-årsgruppen. Här samarbetar avdelningar och även förskolor och det upplevs som positivt att planera och arbeta med andra än de på sin avdelning.

Tertialrapporten visar vidare att det är ett stort missnöje vad det gäller samarbetet med Engelbrektskolan. En förskola fick kontakt med Engelbrektskolan och bad om ett enskilt studiebesök med blivande skolbarn. Detta upplevdes som väldigt positivt då barnen fick ställa frågor och nervositet och oro lugnades något. Andra förskolor fick inte svar på sina telefonsamtal. Samtliga avdelningar fick inbjudan till Engelbrektskolan men det visade sig då alla kom dit att även föräldrar var inbjudna. Det fanns en oro hos föräldrarna och vuxnas frågor fick fokus. Förskolechef försökte få kontakt med rektor som inte återkopplade på förskolechefens samtal.

På en förskola var Franska skolan mycket föredömliga genom att hälsa på deras kommande skolbarn i mycket god tid och barnen fick då visa sin förskola och pärm. Denna typ av samarbete önskar vi mera av.

Samtliga föräldrar erbjöds avslutningssamtalen innan sommaren. Samarbete med föräldrar och blivande skola för de barn som är i behov av särskilt stöd har genomförts.

Både förskola och skola lyfte i ett möte under våren att handlingsplanen är för omfattande.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Handlingsplan förskola/skola 2014/15	2014-01-01	2014-12-31	

Nämndmål:

Förskolornas arbetsformer och förhållningssätt medverkar till att varje barn i förskolan utvecklar demokratisk kompetens.

Beskrivning

I enlighet med stadens förskoleprogram:

Barn har utifrån sin förmåga inflytande över och är delaktiga i utformningen av förskolans miljö och verksamhet. Förskolornas arbetsformer och förhållningssätt medverkar till att varje barn i förskolan utvecklar demokratisk kompetens. Förskolorna genomsyras av öppenhet, ett demokratiskt och interkulturellt förhållningssätt, såväl i arbetsformer, som i omsorg, fostran och lärande. Barn möts med respekt, känner sig trygga och har inflytande över sin vardag.

Förväntat resultat

Verksamheten ger goda förutsättningar för att vidga barnens lärande och förståelse för demokrati.

Förskolorna arbetar aktivt och förebyggande med likabehandling, mot diskriminering och kränkande behandling. Arbetet dokumenteras i en plan och utgår från förskolans värdegrund, barnkonventionen, de mänskliga rättigheterna och alla barns lika värde.

Åtagande:

Med våra arbetsformer och förhållningssätt medverkar vi till att varje barn utvecklar förståelse för demokratiska värden

Uppfylls helt

Förväntat resultat

Vårt dagliga arbete utgår från vår likabehandlingsplan/plan mot kränkande behandling och avdelningens kartläggning

Barnen är medvetna om att deras åsikter har betydelse

Vår verksamhet genomsyras av demokrati samt våra värdeord glädje, engagemang och omtanke

Flickor och pojkar, det vill säga alla barn, har samma möjligheter utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller

Barnen möts av ett interkulturellt förhållningssätt

Åtagandet är uppfyllt när:

Barnen hjälper varandra

Barnen lyssnar på varandra

Alla barn vågar "ta plats"

Barnen kan lösa små konflikter själva

Analys

Resultatet från brukarundersökningen 2014 visar att:

96% av enhetens föräldrar anser att flickor och pojkar ges lika möjligheter att utvecklas (94 % 2013).

96% av enhetens föräldrar anser att deras barn uppmuntras i att utveckla sina sociala förmågor (92% 2013)

97% av enhetens föräldrar anser att personalen på förskolan bemöter deras barn på ett respektfullt sätt (ny).

92% av enhetens föräldrar anser att personalen är lyhörd för deras barns önskemål och behov (ny).

93% av enhetens föräldrar anser att deras barn uppmuntras i att ta egna initiativ och eget ansvar (91% 2013).

Avdelningarnas interna tertialrapporter visar att alla arbetar utifrån de förväntade resultaten. I skalan 1-6 har 100% av avdelningarna lagt sig mellan 4-6 vad det gäller åtagandena. Vi behöver dock göra en omformulering gällande åtagandena till 2015 där vikten av vårt främjande arbetssätt tydliggörs. Tertialrapporten visar att åtagandet ständigt är aktuellt, oberoende vilken annan aktivitet som bedrivs i verksamheten. Det handlar om hur vi planerar grupperna i det dagliga arbetet på avdelningen, hur vi bemöter barnen, när och hur vi ingriper vid konflikter och så vidare. Under utvecklingssamtalen med avdelningarna har det framkommit att vår likabehandlingsplan inte är ett levande dokument och vi behöver stärka dess betydelse.

Kartläggning inför arbetet med likabehandlingsplane görs utifrån en gemensam checklista på varje avdelning. Vi har arbetat utifrån "Vad gör vi med resultatet" på ett APT för att lyfta vad varje förskola ska fördjupa sig i tillsammans under 2015. Föräldrar får en enkät inför kartläggningen som är anonym med frågor utifrån diskrimineringslagen och skollagen inför vårt kartläggningsarbete. Inget speciellt att arbeta med har kommit in i enkäten.

Vi bör utveckla arbetet vad det gäller barnens medvetenhet om att deras åsikter har betydelse. Vi vill fokusera på matsituationen då reglerna ser väldigt olika ut på avdelningarna. En stor utmaning i det här åtagandet är att lyfta och diskutera varför vi ibland gör och säger som vi gör. Rutiner/regler lever ibland vidare utan att vi reflekterar över varför vi gör som vi gör. Den stora utmaningen är att våga ifrågasätta och bli ifrågasatt av varandra. Vi har blivit bättre på det och vi fortsätter våra diskussioner utifrån uppdraget. Här har avdelningsansvariga ett extra ansvar att våga, vilja och utveckla diskussionerna på avdelningsmöten.

Då avdelningsansvariga hade nätverk/egen planeringsdag med ledningen diskuterades värdeorden glädje, engagemang och omtanke. De efterlevs, men är inte förankrade som enhetens värdeord, hos alla. Diskussionen visade att det finns ett önskemål om att förnya orden så att lärandet och uppdraget lyfts.

Avdelningsansvarig förskollärare ansvarar för att arbetslaget arbetar utifrån förskolans likabehandlingsplan/plan mot kränkande behandling samt att avdelningens egna kartläggning utvärderas kontinuerligt. Fördjupningsarbetet då föräldrar får enkäter sker i november. I år har femårsgrupperna fokuserat och gjort barnen mer delaktiga i utvärderingen av vårt arbete genom att till exempel synliggöra barnkonventionen. Detta arbete ska vi fördjupa under kommande år

Brukarundersökningens resultat med uppdelning pojkar och flickor visar att föräldrar till pojkar och flickor många gånger uppger olika nöjdhet i samma fråga.

Vi har sett svårigheter hur vi ska lägga upp arbetet med det interkulturella förhållningssättet.

Vi fick tips om att lyfta, vara nyfiken på och diskutera de platser i Sverige och andra länder som barnen besökt, underlättar arbetet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Barns delaktighet i arbetet med kartläggning av likabehandlingsplanen	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Arbetet har kommit igång i våra femårsgrupper och ska under kommande år utvecklas vidare på avdelningarna.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholmarna upplever att de får god service och omsorg

Nämndmål:

3. Stadsdelsnämndens omsorgsverksamheter har hög kvalitet, är tillgängliga och präglas av trygghet, värdighet och delaktighet

Beskrivning

Stadsdelsförvaltningens verksamheter ska vara tillgängliga och präglas av ett bra bemötande. Kvaliteten i myndighetsutövning säkras bland annat genom användning av beprövade och evidensbaserade utredningsmodeller och metoder samt genom en konsekvent uppföljning. Som ett led i att öka brukarinflytandet ska samarbetet med frivilligorganisationer stärkas liksom deras delaktighet i drift och utveckling av verksamheterna. Brukarnas synpunkter på omsorgsverksamheterna tas till vara och ses som en del i kvalitetsarbetet. Det förebyggande arbetet utvecklas.

Förväntat resultat

Kvaliteten inom omsorgsverksamheterna höjs. Personer upplever att de är delaktiga i insatsens utformning och utförande. Tillgängligheten i verksamheterna är hög och den enskilde känner sig trygg.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Öka medarbetarnas kunskap om levnadsförhållanden, och vikten av ett bra bemötande, för personer med olika typer av funktionsnedsättningar. Genomföra kompetensutveckling/insatser som klargör konsekvenser av olika typer av funktionsnedsättningar samt insiktsutbildningar för beslutsfattare och personal	2012-01-01	2015-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms stad är en attraktiv arbetsgivare med spännande och utmanande arbeten

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
-----------	------------------	--------------------------	--------	-------------	--------

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Sjukfrånvaro		6,4 %	4,4 %	4,4 %	VB 2014

Nämndmål:

Stadsdelsförvaltningen är en attraktiv arbetsgivare

Beskrivning

Alla chefer med personalansvar ska arbeta med förebyggande insatser och för personalens delaktighet och trivsel. Förvaltningens friskvårdspolicy ska vara välkänd av medarbetarna. Förvaltningens enheter ska aktivt samarbeta med personalenhet, företagshälsovård, försäkringskassa och fackliga organisationer. Cheferna ska ha aktiv kontakt vid nya sjukfall och vara väl förtrodda med och arbeta i enlighet med stadens rehabiliteringsprocess. Enheterna ska aktivt följa och analysera utvecklingen av sjukfrånvaron. Varje arbetsplats ska ha skriftliga och väl kända rutiner vid sjukdom.

Förväntat resultat

Resultatet skall vara att personalen känner sig motiverad och delaktig, att sjukfrånvaron är låg och att förvaltningen kan rekrytera nödvändig kompetens.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Svarefrekvens i medarbetarenkät för Östermalms stadsdelsförvaltning	83,1 %	84,99 %	85 %		2014
 Svarefrekvens i medarbetarenkät för Östermalms stadsdelsförvaltning		85,94 %	85 %		2014

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Enheterna ska gå igenom och diskutera resultatet av medarbetarenkäten samt ta fram handlingsplaner för identifierade förbättringsområden.	2013-01-01	2014-12-31	
 Erbjuda praktikplatser för personer med funktionsnedsättning från Jobbtorg Resurs, Arbetsförmedlingen, olika arbetsmarknadsprojekt/åtgärder) samt utse ansvarig för praktikanter med funktionsnedsättning.	2012-01-01	2014-12-31	
 Åtgärda arbetsplatsens generella otillgänglighet såväl fysiskt som psykiskt så att arbetsplatsen fungerar för arbetstagare med olika typer av funktionsnedsättning.	2012-01-01	2014-12-31	
 Alla medarbetare är delaktiga i utformningen av enhetens verksamhetsplan samt i att granska och följa upp det som sker i verksamheten.	2013-01-01	2014-12-31	

Åtagande:

Enheten är en arbetsplats där medarbetare känner engagemang och delaktighet

Uppfylls helt

Förväntat resultat

Personalen inom enheten känner sig delaktiga och motiverade att utveckla och driva verksamheten på ett professionellt sätt
Ett tydligt uppdrag
Låg sjukfrånvaro
Värdeorden glädje, engagemang och omtanke genomsyrar och är levande i verksamhet och förhållningssätt
Förskollärare på alla avdelningar
Förskollärarens uppdrag är tydligt för alla
Barnskötarens uppdrag är tydligt för alla
Verksamhetsstödet uppdrag är tydligt för alla
Arbetslagets uppdrag är tydligt för alla

Åtagandet är uppfyllt då:

Det är tydligt att läroplanens uppdrag ligger till grund för hur verksamheten bedrivs
Medarbetarenkäten visar att delaktighet, trivsel och verksamhetsutveckling inom enheten visar en nöjdhet på minst 80 %
Alla medarbetare har erbjudits medarbetarsamtal
Adekvat fortbildning erbjudits i förhållande till uppdraget

Analys**92% har svarat på medarbetarenkäten som visar:**

Värdet 87 (86 förra året) med skillnaden 79-91 mellan förskolorna vad det gäller "Ett aktivt medskapandeindex (AMI)". Det baseras på resultaten för tre delindex:

Motivationsindex på 89 (88 förra året) med skillnaden 82-93 mellan förskolorna

Ledarskapsindex på 83 (79 förra året) med skillnaden 78-91 mellan förskolorna

Styrningsindex på 90 (91 förra året) med skillnaden 78-91 mellan förskolorna

Samma förskolor har lägsta och högsta värde i de olika delarna och vi måste fördjupa oss mer i det under 2015..

Åtagandet är uppfyllt vad det gäller delaktighet och verksamhetsutveckling. Vad det gäller trivsel behöver vi göra en djupare analys för att fullt ut förstå resultaten. 100% ser fram emot att gå till arbetet och 83% anser att de har en bra arbetssituation. Däremot anser endast 59% att alla kan säga vad de tycker och 70% anser att alla behandlas med respekt på arbetsplatsen.

Frågorna kring ledarskap och verksamhetsutveckling har höjts rejält men vi har inte nått upp till 80% i alla frågor. Alla medarbetare har erbjudits medarbetarsamtal och 71% valde att ha det enligt medarbetarenkäten.

Vi arbetar vidare för att fortsätta stärka platsansvarigas roll som länk mellan medarbetare och chef. Två av enhetens styrgruppsmedlemmar har tre timmar i veckan avsatta för det

uppdraget. Att stärka avdelningsansvarig förskollärare i sin roll och tydliggöra alla pedagogers vikt, för en bra verksamhet, är av stor betydelse. Detta togs upp under planeringsdagen i augusti.

En enkät kring enhetens satsning på pedagogisk dokumentation och temainriktat arbetssätt har gjorts. Resultatet var mycket positivt med önskemål om fler nätverk. Under hösten gjordes en stor lässatsning från förvaltningen, där många pedagoger deltog. Vi valde därför att inte ha nätverk kring pedagogisk dokumentation utan den pedagogiska inspiratören deltog i avdelningarnas praktiska arbete med dokumentation.

Under hösten har ledningen haft medarbetarsamtal med varje avdelning. Samtalet har utgått med tertiärrapporten, brukarundersökningen och kvalitetsindikatorn som underlag. Förskollärarna har inte erbjudits enskilda samtal.

Hela enheten har gått på föreläsning om "anknytningens betydelse i förskolan" och även en föreläsning om högläsningens betydelse. Under året har varje förskola haft ett språkbud i syfte att utveckla arbetet med högläsning.

Arbetsmiljörund, fysisk och psykosocial, är genomförd på samtliga förskolor.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Fortbildning PIM	2014-01-01	2014-07-31	
✓ Planerings- och reflektionstid	2014-01-01	2014-08-31	
Analys Vi har säkerställt att alla avdelningar har planerings- och reflektionstid 1,5 timme varje vecka. Enkät för uppföljning är ute bland personalen i dagsläget.			

3. Stadens verksamheter är kostnadseffektiva

3.1 Budgeten är i balans

Nämndmål:

Alla chefer och medarbetare tar ansvar och vidtar åtgärder för att få budget i balans vid befarat överskridande.

Beskrivning

Genom att både chefer och medarbetare är delaktiga i planering och uppföljning säkerställs en tydlig och kreativ styrning av verksamhet och ekonomi. Personal uppmuntras till att finna kostnadseffektiva lösningar.

Förväntat resultat

Budget i balans på alla enheter

Åtagande:

I enheten tar chefer och medarbetare ansvar och vidtar åtgärder för att få budget i balans vid befarat överskridande

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Medarbetare informeras om enhetens budgetläge varje månad
Medarbetare är väl införstådda i vilka åtgärder som kan krävas

Analys

Under planeringsdagen i augusti lyfte och diskuterade vi vikten av att alla måste arbeta tillsammans för att få en budget i balans så gott det går. Siffror för kostnader för barn i behov av särskilt stöd lyftes för att tydliggöra de kostnader som tillkommer samtidigt som vikten av att alla barn har samma rätt till likvärdig verksamhet poängterades.

Varje avdelning har en egen budget som de ansvarar för samt sin egna kulturpeng. Dessa uppgifter bokförs av ledning i enhetens gemensamma mapp

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Åtgärder vid en budget i obalans	2014-01-01	2014-12-31	

Uppföljning av driftbudget

Investeringar

Medel för lokaländamål

Övrigt

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Alla verksamheter staden finansierar ska vara effektiva

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Formulera nämndindikatorer som mäter effektivitet för respektive verksamhet	2014-01-01	2014-12-31	Avvikelse

Nämndmål:

Alla verksamheter stadsdelsnämnden finansierar ska vara effektiva.

Beskrivning

Alla verksamheter i förvaltningens egen regi samt entreprenader drivs effektivt inom ramen för tilldelad budget och ersättningssystem. Den gemensamma administrationen ska ge effektiv service till enheterna till en så låg kostnad som möjligt, så att stadsdelsnämndens resurser huvudsakligen används i kärnverksamheterna och kommer invånarna till del.

Förväntat resultat

Enheterna upplever att de får ett bra stöd från den gemensamma administrationen. De administrativa kostnaderna och lokalkostnader fortsätter att vara låga och helst minskar ytterligare. Verksamheter som drivs på entreprenad följs upp enligt tillsynsplan.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Alla medarbetare ska uppmuntras till att föreslå kostnadseffektiva arbetsmetoder.	2013-01-01	2014-12-31	

Åtagande:

I enheten bedrivs ett kostnadseffektivt och ansvarsfullt budgetarbete

 Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Säkra prognoser och en budget i balans för enheten
Inga vakanta platser i barngrupperna
Personalplanering
Medarbetares delaktighet

Åtagandet är uppfyllt då :
Enhetens budget är i balans

Analys

Åtagandet är inte uppfyllt. Enheten har inte en budget i balans i år vilket fanns med i beräkningen då vi har många barn i behov av särskilt stöd. Det extra stödet har behövts i form av personal vilket per automatik höjer våra personalkostnader rejält. Vi ser inte att vi har haft möjlighet att göra på något annat sätt än att använda pengar från vår resultatfond för att ge alla barn en likvärdig verksamhet utifrån läroplanens mål och skollagen. Ett kostnadseffektivt arbete har skett genom att ledningen inte tillsatte någon biträdande förskolechef under höstterminen. Detta har lett till att underskottet inte blev lika stort som det såg ut i augusti.

Varje förskolas budget har följts upp månadsvis och prognosen för enhetens budget i helhet har kontinuerligt följts. Med hjälp av resultatfonden kommer inget underskott att följa enheten till nästkommande år.

Under vårterminen hade vi några platser tomma men jämfört med tidigare år så har det inte varit många. Till hösten var det fullt på alla förskolor.

Synpunkter och klagomål

Vår policy är att ta alla synpunkter och klagomål på allvar och att snarast bemöta dem. Önskemål ska tillgodoses i den mån det är möjligt och inom de ramar för verksamheten som vi finner rimligt.

De flesta synpunkter som framkommit har varit av en art som snabbt kunnat åtgärdas eller tillgodoses.

91 % av enhetens föräldrar anser i brukarundersökningen att de känner sig välkomna att ställa frågor och framföra synpunkter på verksamheten. 96% säger att de som helhet är nöjda med förskolan. Ett resultat vi bedömer som gott.

Det har tagits upp i föräldrarådet synpunkter och önskemål om mer ekologisk/kravmärkt mat. Enheten vill självklart utöka detta arbete men har dock 35 % andel ekologisk kost (Stockholms stads mål på 25 %).

På en förskola inkom synpunkter vid vårt likabehandlingsarbete om att stämningen bland barnen upplevdes som hård. Pedagoger och föräldrar till barnen har gemensamt arbetat med detta med mycket lyckat resultat.

Det är samarbetssvårigheter mellan en förskola och bostadsrättsförening. Ärendet ligger på förvaltningsnivå.

Sjukdomspolicyn kommer upp imellan åt då det är mycket sjukdomar på avdelningen och vi arbetar med att vara tydliga i varför vi tar våra beslut.

En återkommande synpunkt som lyfts i enkäter och möten är föräldrars uppskattning av pedagogernas arbete.

Övrigt